

Nr: 1537053/01

BVD Nieuwsbrief

Jaargang 5 – nummer 1
10 maart 2000

INHOUDSOPGAVE:

Marokkaanse gemeenschap in Nederland

Het 7^e Congres van de P.K.K.

De liquidatie van 'Arkan'

DE ONDERKONING IS DOOD, LEVE DE KONING

Beschouwing over het ontslag van Driss Basri, de Marokkaanse minister van Binnenlandse Zaken en van Informatie.

Betekenis

Met het ontslaan op 9 november 1999 van de sterke man van Marokko, de minister van Binnenlandse Zaken en van Informatie Driss Basri, heeft koning Mohamed VI duidelijk aangegeven dat hij zijn eigen stempel wil drukken op de toekomst van Marokko. Hij geeft hiermee bovendien aan, dat hij geen steun wil zoeken bij dezelfde mensen die zijn vader gediend hebben. Basri gold als symbool bij uitstap van het autoritaire regime dat door de meerderheid van de Marokkanen zo verfoeid werd. De stap van de koning past helemaal in de politiek van vernieuwing en binnenlandse ontspanning die de koning voert sinds de troonswisseling. Het verdwijnen van Basri zal de koning nog meer krediet opleveren onder de bevolking.

Hoe Basri op zijn ontslag zal reageren is onbekend. Binnen het staatsapparaat en in de provincie zitten overal mensen die door hem zijn benoemd. Binnenlandse troebelen, veroorzaakt door mensen uit het kamp van Basri, zouden de koning kunnen dwingen tot het nemen van impopulaire maatregelen die afbreuk doen aan het onbezoedelde imago van de koning en aan zijn politiek van vernieuwing.

Voormalig hoofd van de politie

De benoeming van Ahmed Midaoui, een voormalig hoofd van de Marokkaanse politie (in Marokko "sûreté nationale" genoemd), tot opvolger van Driss Basri kan voor velen een domper zetten op de vreugde. Het gaat immers om een man die voortkomt uit het onderdrukingsapparaat dat door Basri opgezet is. Vanuit de positie van de koning geredeneerd is deze stap echter wel te begrijpen. Hij wil vermijden dat een onervaren persoon op een sleutelpost de greep op de gebeurtenissen verliest. Beseft dient te worden, dat er nog niet veel is veranderd in Marokko, afgezien van de benoemingen in de top van de staatsstructuur. De nadruk die de koning legt op de bestrijding van de armoede wekt onder het volk hoog gespannen verwachtingen op een betere economische en sociale toekomst en op meer democratie. Als die verwachtingen niet, of niet snel genoeg uitkomen, kan in Marokko een revolutionaire situatie ontstaan die in een 'Algerijns' scenario zou kunnen ontaarden. De koning moet daarom op een gecontroleerde manier voorwaarts zien te gaan met ervaren mensen die hij kan vertrouwen. In dat kader valt de benoeming te verklaren, begin oktober, van kolonel-majoor Laanigri tot hoofd van de DST. Laanigri is een voormalig hoofd van de directie contraspionage van de Buitenlandse Inlichtingendienst (DGED). De machtsbasis van de koning schijnt de paramilitaire politie (Gendarmerie Royale) te zijn. Het gaat om een landelijk opererend korps dat direct onder toezicht staat van de koning.

Effect op Nederland

De Marokkaanse gemeenschap in Nederland, die voor een groot deel uit Berbers bestaat, is zeer blij en enorm opgelucht met de dood (in politieke zin) van 'onderkoning' Basri. Velen verheugen zich ook op het feit dat Basri zijn invloed op het migratienetwerk kwijt is geraakt. De scepsis over de consistentie van het ontspanningsbeleid van de koning lijkt echter vooralsnog te prevaleren.

In Marokkaanse kringen in Europa doen geruchten de ronde over een mogelijk bezoek van Mohamed VI aan de Marokkaanse gemeenschappen in het buitenland (Spanje, Engeland, Nederland). De Marokkanen in Nederland zouden als laatsten aan de beurt zijn. Dit moet als een subtiel gebaar van ongenoegen van Mohamed VI opgevat worden over het feit dat er geen vertegenwoordigers van de Nederlandse Marokkaanse gemeenschap aanwezig waren bij de begrafenis van Hassan II.

Een toenemende remigratie als reactie op het beleid van de koning zal door de Marokkaanse regering zeker niet aangemoedigd worden, omdat daardoor de geldstroom vanuit het buitenland naar Marokko zal afnemen.

Regimegetrouwe, maar in de Marokkaanse gemeenschap impopulaire onderdelen van het oude beheersinstrumentarium van Basri, zoals bijvoorbeeld de Amicales, zullen waarschijnlijk met hun activiteiten stoppen, nu hun bedenker aan de kant is gezet

Het 7e Congres van de PKK

Een bijzonder partijcongres van de PKK, het zogenaamde 7e Congres, heeft volgens een officiële verklaring plaats gevonden tussen 2 en 23 januari 2000 op een geheime locatie in de bergen van het grensgebied tussen Iran en Irak. Het congres, waaraan meer dan 380 vooraanstaande PKK'ers hebben deel genomen, heeft in totaal echter ruim drie maanden in beslag genomen en de resultaten zijn in grote mate bepalend voor het te voeren beleid van de hele organisatie.

Kernpunten

Het 7e Congres wordt beschouwd als de bekrachtiging van het vorig jaar door partijleider Öcalan uitgesproken besluit om de gewapende strijd te staken. Met andere woorden, de PKK heeft het einde van de afscheidingsstrijd met het Turkse leger bevestigd. De strijd voor de Koerdische zaak vindt vanaf nu enkel en alleen plaats binnen de kaders van vrede en democratie. Öcalan is unaniem herkozen tot voorzitter van de partij.

De beoogde omvorming van de PKK tot een vreedzame democratische politieke partij zal langs de lijnen van een nieuw partijprogramma gestalte moeten krijgen. Dit manifest, 'the democratic transformation strategy' kent twee uitgangspunten. Het eerste punt betreft de noodzaak tot democratisering van Turkije en hangt nauw samen met het tweede partijprogrammapunt, namelijk het zoeken naar een oplossing van het Koerdische vraagstuk. Deze uitgangspunten vormen het grote kader waarbinnen alle recent aangekondigde veranderingen en hervormingen binnen de PKK te plaatsen zijn.

De nieuwe partijlijn noopt tot het aanpassen van het huidige ARGK, de militaire vleugel van de organisatie. Gekozen is voor een meer democratisch klinkende naam met de nadruk op een defensieve opstelling: de Volksdefensiemacht ('the people's defence force'). Er is duidelijk niet gekozen voor het opheffen van de militaire vleugel zodat de partij de mogelijkheid heeft om op termijn terug te grijpen naar de wapens. Een andere verklaring voor het handhaven van een defensiemacht kan zijn dat het afstoten van alle militaire middelen een deel van de partij-aanhang kan doen besluiten zich van de nieuwe partijlijn te distantiëren. Een afsplitsing van de aloude gewapende tak van de PKK ligt dan voor de hand.

Een andere hervorming heeft betrekking op het ERNK, de politieke vleugel van de partij, die is omgedoopt tot Democratische Volksunie ('the democratic people's union'). Door de nieuwe strategische benadering wordt haar taak verbreed en behelst deze vanaf nu het ontwikkelen van legale organisaties en het voeren van een democratische politieke strijd op vele terreinen. Deze Democratische Volksunie kan gezien worden als voorloper van de toekomstige politieke partij tot welke de PKK zich uiteindelijk in Turkije wil ontwikkelen. De PKK voert met dit doel voor ogen reeds oriënterende gesprekken met andere Turks-Koerdische politieke organisaties en partijen zoals de DHP. Opvallend is dat in de huidige partij-strategie de nadruk wordt gelegd op democratische waarden hetgeen concreet betekent dat gelijkheid tussen Turken en Koerden centraal staat. Voorheen stond de PKK bekend als een beweging die juist een aparte status voor Koerden opeiste en in dat kader een eigen Kurdistan nastreefde. Zelfbestuur en autonomie hebben langzamerhand plaats gemaakt voor gelijke rechten en deze opstelling raakt de Turkse eenheidsgedachte. De PKK poogt aldus aansluiting te krijgen bij het Turkse gedachtegoed en zo de Turkse staat enigszins het gras voor de voeten weg te maaien.

Implicaties in de vorm van een Vredesplan

Wat betekent het bovenstaande kader, zoals vastgesteld tijdens het 7e Congres, nu eigenlijk voor de uitvoerende elementen binnen de organisatie? Met welke instrumenten gaan de partij-elementen nu daadwerkelijk aan de slag? Volgens onze inschatting vormt het zogenaamde Vredesplan een antwoord op deze vragen.

Het Vredesplan bestaat uit zeven onderdelen en heeft tijdens het 7e Congres het licht gezien. Vier onderdelen hiervan zijn ons inmiddels bekend geworden. Allereerst zal de PKK vasthouden aan het motto 'vrijheid voor Öcalan voorwaarde voor vreedzaam hervormingsproces'. Hiermee wordt bedoeld dat Öcalan in staat moet worden gesteld zijn politieke werk uit te voeren en op den duur ook letterlijke vrijheid moet kunnen genieten. Zonder dit vooruitzicht is vrede tussen Turkije en de eenheden van de PKK voor laatstgenoemden geen haalbare kaart.

Een tweede onderdeel van het Vredesplan betreft de gedachte dat door middel van democratische transformatie problemen in Turkije aangepakt moeten worden. Ook deze 'voorwaarde' staat aan de basis van het toekomstig handelen van het PKK-kader. In het Vredesplan is als derde element het voornemen opgenomen een einde te maken aan de onderlinge strijd tussen de Koerdische facties. In lijn hiermee staat het vierde onderdeel dat een zogenaamde Midden-Oosten-eenhedsgedachte behelst: een vreedzame benadering van partijen en vertegenwoordigingen in de regio.

De toekomstige activiteiten van de PKK-leiders in Europa zullen volgens ons zijn gerelateerd aan bovengenoemde onderdelen van het Vredesplan. Andere activiteiten die waargenomen zullen worden hebben betrekking op een op handen zijnde bestuurlijke reorganisatie. Zo zal het Centrale Comité worden vervangen door een Partijraad en zal een nieuw Partijmanagement worden gekozen. Ook is recent het embleem van de PKK vernieuwd, de hamer en sikkel hebben plaats gemaakt voor een brandende toorts binnen een sterfiguur. Al deze aanpassingen dienen bij te dragen aan een meer politiek imago van de PKK.

Tot slot

Een tweetal aspecten verdient nog enige aandacht. Allereerst het feit dat Öcalan reeds enige tijd oproept tot volledige ontwapening van zijn partij en het Congres uiteindelijk toch, mede uit naam van diezelfde Öcalan, een Volksdefensiemacht handhaaft. Hiermee wordt de machtspositie van Öcalan, mede beïnvloed door de Turkse autoriteiten, ten aanzien van de gewapende krachten van de PKK enigszins beperkt. Een tweede aandachtspunt is het feit dat de persoonlijke veiligheid van Öcalan nog immer bepalend is voor de te volgen koers. Het redden van de partijleider is prioriteit nummer één. De algemene gedachte is 'mocht hem iets overkomen dan slaat de vlam in de pan'. Met dit doemscenario voor ogen schuift de PKK een stuk verantwoordelijkheid af naar Turkije.

DE LIQUIDATIE VAN 'ARKAN'

Arkan: een overlijdensbericht

Arkan is niet meer. Op 15 januari van dit jaar is de beruchte misdadiger en militieleider Zeljko Raznjatovic in Belgrado doodgeschoten. Weliswaar beweert de Servische politie de daders te hebben gearresteerd, maar er is bijna niemand die gelooft dat zij dat ook echt zijn. Na hun arrestatie heeft de Servische politie dan ook geen mededelingen meer gedaan over de eventuele motieven. Als men zelf probeert mogelijke daders aan te wijzen, wordt dit bijna een 'who's done it' roman van Agatha Christie. Er is namelijk een groot aantal mensen die Arkan graag uit de weg wilde hebben. De meest waarschijnlijke daders zijn de volgende.

Slobodan Milosevic, president van Joegoslavië

In diverse kranten is erop gewezen dat Milosevic misschien bang is geworden dat Arkan tegen hem wilde getuigen voor het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Dat is niet onmogelijk. In de zomer van 1999 heeft Arkan via een tussenpersoon het tribunaal benaderd. Deze tussenpersoon was Giovanni di Stefano, een Italiaan die jarenlang de contacten heeft verzorgd tussen de Italiaanse mafia en de Servische onderwereld. De boodschap van Arkan voor het tribunaal was tamelijk onduidelijk, maar alleen al het feit dat Arkan contact opnam was opmerkelijk. Arkan was namelijk zelf ook aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden. Het tribunaal zag er vooral een poging tot intimidatie in. Milosevic zag dat misschien anders. Milosevic wist dat de Amerikaanse regering veel geld heeft uitgelooft voor degene die erin slaagt om Milosevic voor het tribunaal te brengen. Diverse Servische 'zakenlieden' schijnen interesse te hebben getoond, en Arkan was misschien een van hen. In dat licht moet misschien ook de arrestatie worden gezien van een groep criminelen waarvan de Servische regering beweert dat zij Milosevic wilden vermoorden. De leider was een Serviër die als huurling voor Mobutu in Kongo heeft gevochten. Wellicht was ook hij inmiddels in het grote geld geïnteresseerd.

Vojislav Seselj, vice-premier van Servië

Seselj staat bekend als een radicale politicus die niet zelden politieke tegenstanders in elkaar laat slaan. Na afloop verklaart hij dan doodleuk dat zij zijn uitgeleden over een bananenschil, vier keer achterelkaar. Net als Arkan had hij tijdens de oorlog in Bosnië zijn eigen militia, de Beli Orlovi of Witte Adelaars. Seselj en Arkan zijn ook al jaren elkaars concurrenten in de onderwereld van Belgrado. Enige jaren terug hebben zij in het openbaar ruzie gehad, waarbij Arkan dreigde dat hij al veel mensen had vermoord. Seselj antwoordde toen dat hij nog nooit iemand had vermoord, maar dat Arkan de eerste zou zijn.

Een week nadat Arkan is vermoord hebben onbekenden het hoofd van de lijfwacht van Seselj neergeschoten. Dit is mogelijk een represaille van de mannen van Arkan geweest.

Zeljko Raznatovic, alias 'Arkan'

Er bestaat onder Serviërs een wijdverbreid gerucht dat Arkan helemaal niet dood is. Hij zou zelf de hele 'liquidatie' in scène hebben gezet om ongestoord een tijdlang in het buitenland te kunnen verblijven. Een land dat genoemd is als mogelijke verblijfplaats is België, waar Arkan een dochter heeft. Los van dit gerucht kwam begin februari 2000 de melding dat Arkan zou zijn gezien op het Centraal Station in Amsterdam. Het onderzoek naar deze melding is nog niet afgerond. De onzekerheid over Arkan blijft voorlopig voortbestaan. Het Joegoslavië-tribunaal weigert dan ook het dossier over Arkan te sluiten totdat het 'harde' bewijzen heeft dat hij inderdaad dood is.